

11. Komunikační dovednosti předškolního pedagoga

1. Přístupy k dítěti
2. Komunikační dovednosti
3. Interakce s dítětem jako základ pro jeho učení

1. Přístupy k dětem

- Autoritativní
- Liberální
- Demokratický (partnerský)

Přístupy k dětem

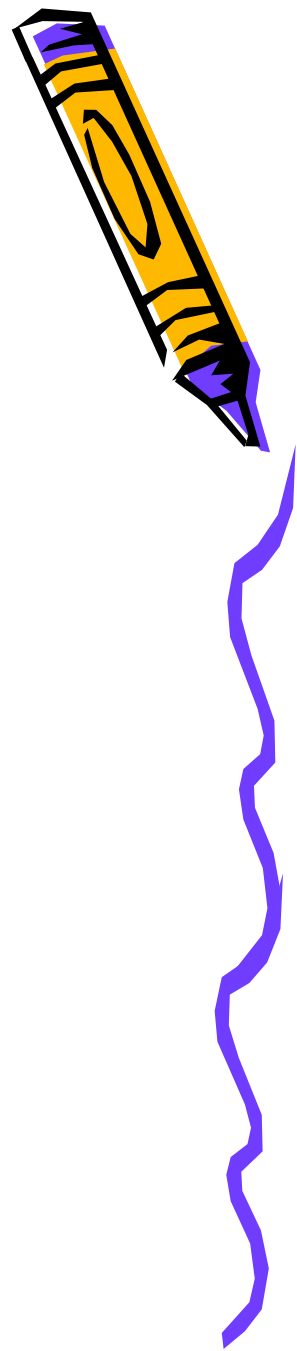
- **Autoritativní**

- Založen je na uplatňování moci
- Jsou v něm role nadřazenosti a podřízenosti
- Důsledkem je vzdor nebo poslušnost
- Často bývá provázen i ze strany dětí vzdorem, vzpourou, bojem o moc

- **Partnerský**

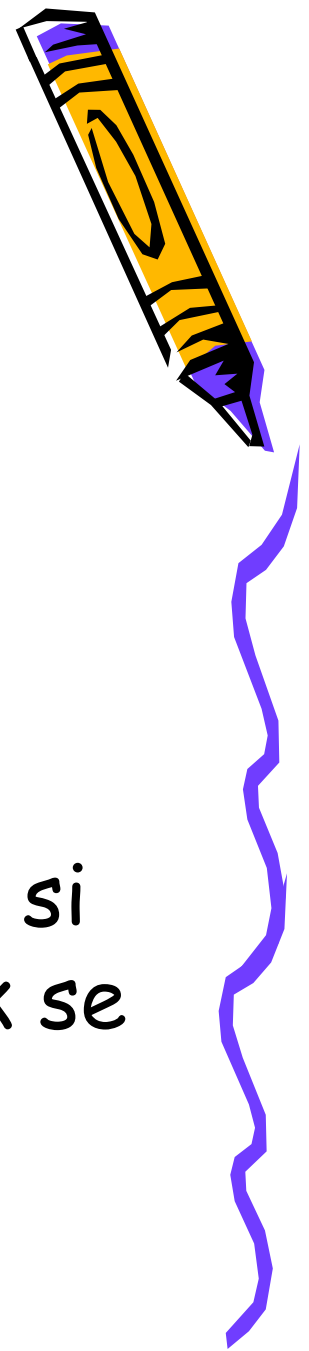
- Je založen na respektu
- Vede k zodpovědnosti
- Vytváří bezpečné sociální prostředí

- Mocenský model sděluje : „Přinutím tě dělat, co je správné.“
- Partnerský model sděluje: „Tato věc má tento a tento smysl, takové a takové důsledky. Očekávám, že uděláš, co je správné.“

Partnerský přístup

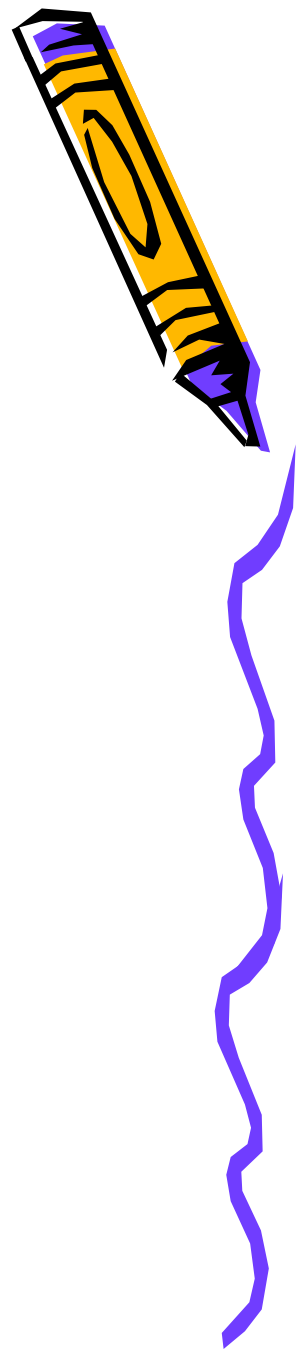

Je založen na:

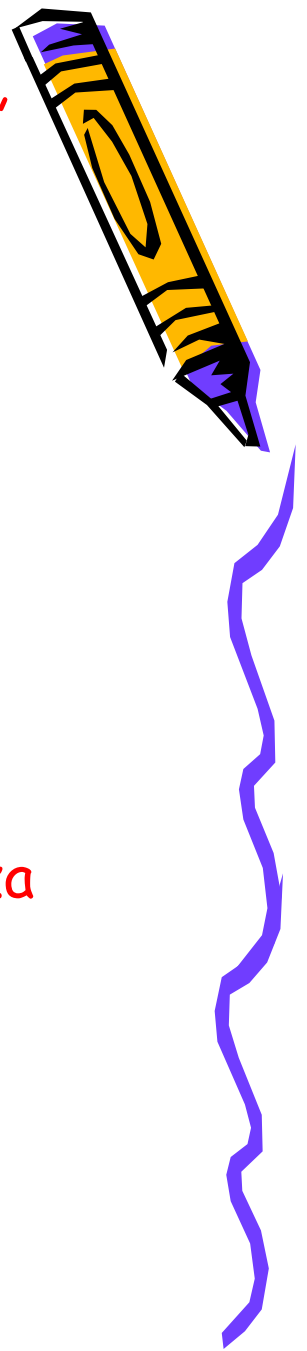
- **respektu** - ničím nepodmíněném, zohledňujícím lidskou důstojnost a přijímajícím odlišnost lidí
- **uznání** - kterým dáváme najevo, že si někoho vážíme pro to, jaký je a jak se chová

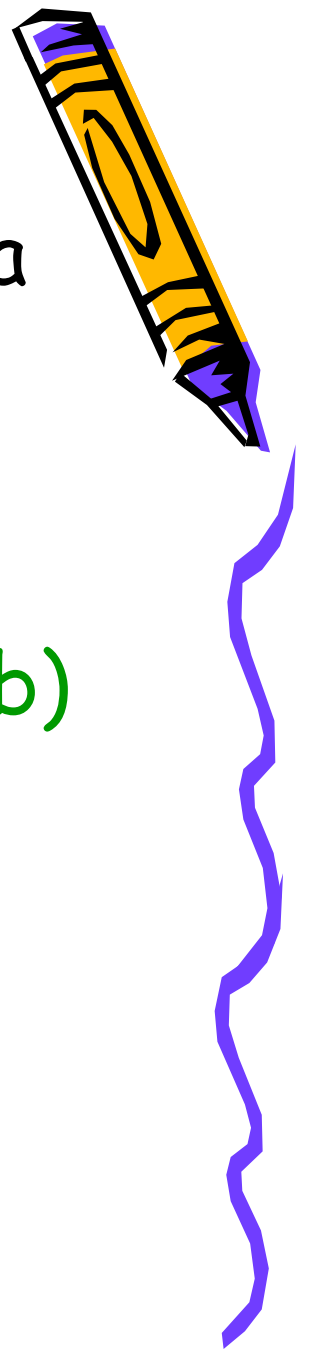

2. Neefektivní a efektivní způsoby komunikace

- Ty zase (vždy, nikdy, pořád)...! Kdybys aspoň...! (výčitky, obviňování)
- Měl/a by sis uvědomit, že... (poučování, vysvětlování, moralizování)
- Tohle jsi udělal/a špatně! (kritika, zaměření na chyby)
- Já (někdo) kvůli tobě... (lamentace, citové vydírání)
- Nedělej to, nebo se ti stane...! (zákazy, varování)
- Z tebe jednou vyroste... (negativní scénáře, proroctví)
- On je takový... (nálepkování)
- Udělej... (pokyny)
- Okamžitě udělej...! (příkazy)
- Přestaň...nebo...! Běda, jestli...! (vyhrožování)
- Křik
- Podívej se na ..., vezmi si příklad z.. (srovnávání, dávání za vzor)
- Já pro tebe..., a ty...! (poukazování na vlastní zásluhy)
- Ty snad chceš..? Copak ty nechceš? (řečnické otázky)
- Ty jsi ale... (urážky, obviňování)
- To je náš génius! To ses teda vyznamenal! (ironie, shazování)

- ☀ Vidím (slyším) že..(popis, konstatování)
- ☀ Je...; Je potřeba...; Tohle děláme (tak a tak)...; Pomůže, když ...; Když..., tak...
(informace, sdělení)
- ☀ Očekávám, že...Pomohlo by mi, kdyby...
(vyjádření vlastních očekávání a potřeb)
- ☀ Uděláš to tak... nebo tak..? (možnost volby)
- ☀ Aničko...! (dvě slova)
- ☀ Co s tím uděláme? A co si o tom myslíš
ty (prostor pro spoluúčast a aktivitu dětí)

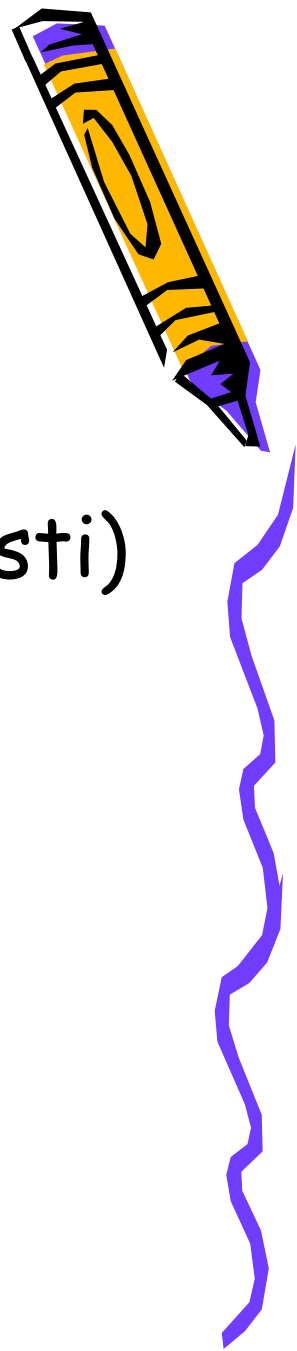
Jak komunikovat:

- ☺ **Šetřit otázkami**
- ☺ **„Já výroky“**
- ☺ **Empatické reakce**

Složky empatické reakce

- Aktivní naslouchání (soustředěné naslouchání provázené projevem účasti)
- Pojmenování pocitů, záměrů, očekávání druhé osoby
- Vyjádření podpory

Empatická reakce

- **NASLOUCHEJTE S ÚČASTÍ** - hovořte málo, dejte najevo, že vás zajímá, co dítě prožívá, ale nechte na něm, co vám o tom poví; svůj zájem a účast dejte najevo neverbálně nebo krátkými slůvky („Aha“, „hmm“, „chápu“...)
- **HOVOŘTE O TOM, CO DRUHÝ PROŽÍVÁ** (oznamovací větou, nikoliv otázkou)
 - pojmenujte pocit: „Zdá se, že tě to zklamalo...“ „Tos musel být hodně rozzlobený, žeš ho uhodil...“
 - hovořte o běžných reakcích: „To člověka naštvě, když někdo nedodrží slib...“ „To nás mrzí, když nechtěně rozbijeme oblíbenou věc...“
 - dejte najevo, že jste pochopili záměr nebo očekávání druhé osoby: „Myslela jsi asi něco jiného...“ „Ty jsi moc chtěl...“
- **POPIŠTE CHOVÁNÍ** „Vidím, že váháš..“ „Vidím, že pláčeš..“
- **UMOŽNĚTE SPLNIT PŘÁNÍ DRUHÉHO VE FANTAZII**
 - „Kdybych ty piškoty měla doma, jaké bys chtěl? Kakaové nebo obyčejné?“
 - „Kdyby tu maminka už byla, co byste spolu dělali?“
- **REAGUJTE ČINEM** - empatie skutkem musí jít v některých situacích ruku v ruce s tím, co říkáme (odstranění příčiny nepohody, fyzická pomoc...)
- **VYJÁDŘETE PODPORU** - „Držím ti palce.“ „Když budeš chtít, potřebovat zavolej mě.“ Pomáhá také dotek, pohlázení, poplácání (kde je to vhodné).

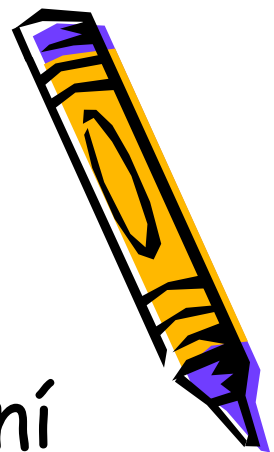
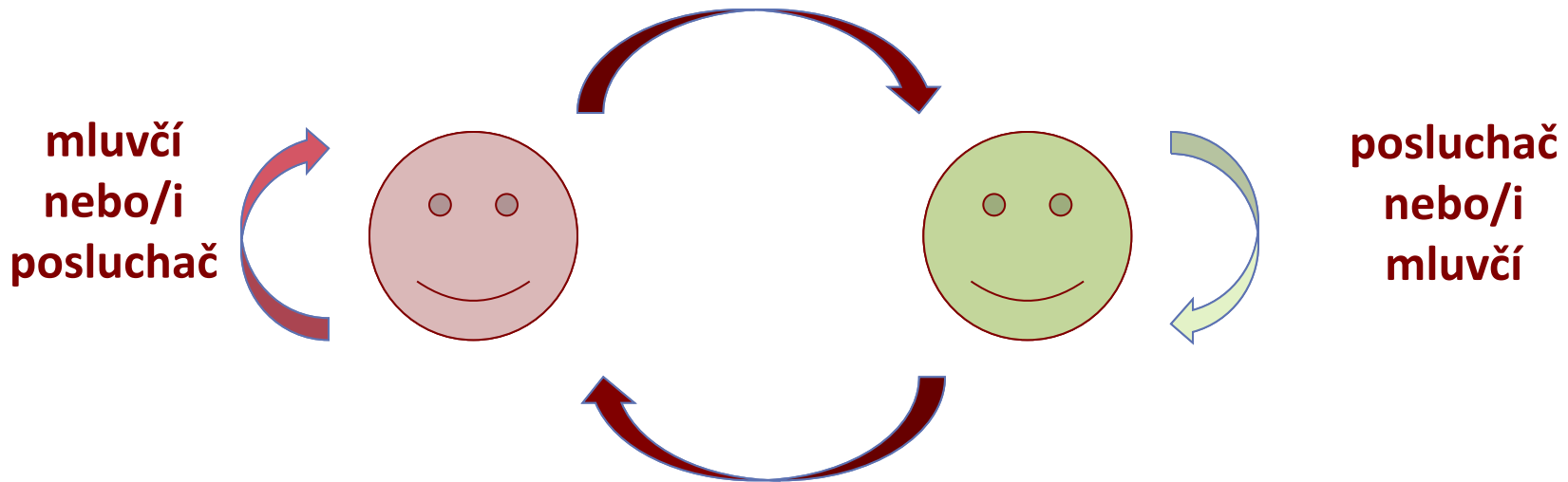
Komunikace

- ◆ Ze všech našich znalostí a dovedností patří mezi nejdůležitější a nejužitečnější ty, které se týkají komunikace
- ◆ Dobrá schopnost komunikace je vždy naším nejdůležitějším aktivem - ať jde o osobní, společenský nebo pracovní život.
- ◆ Díky **interpersonální komunikaci** navazujeme, udržujeme, ukončujeme a někdy znovu napravujeme osobní vztahy s druhými.
- ◆ Díky interpersonální komunikaci dosahujeme cílů - osobních i cílů organizace
- ◆ Způsob, jakým my sami (a ostatní) komunikujeme, určuje kvalitu utváření vztahů. A to je důvod, abychom se podrobněji seznámili s některými aspekty komunikace

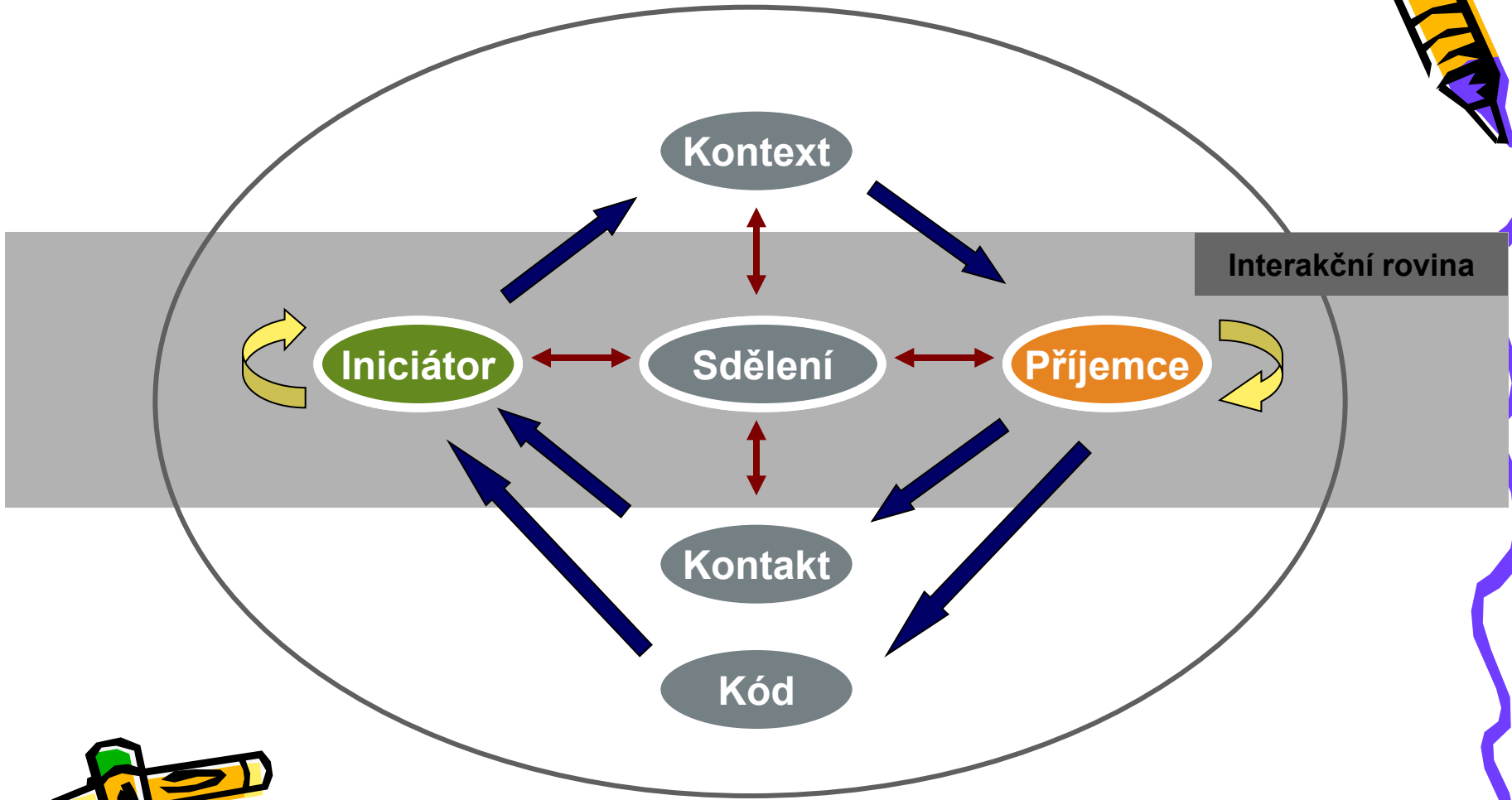

3. Interakce s dítětem

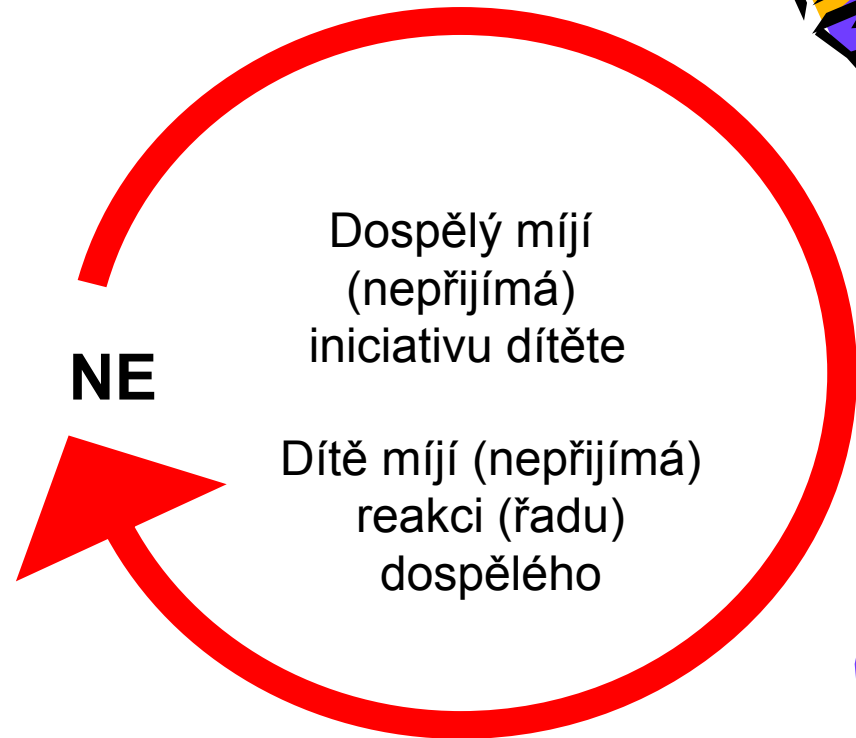
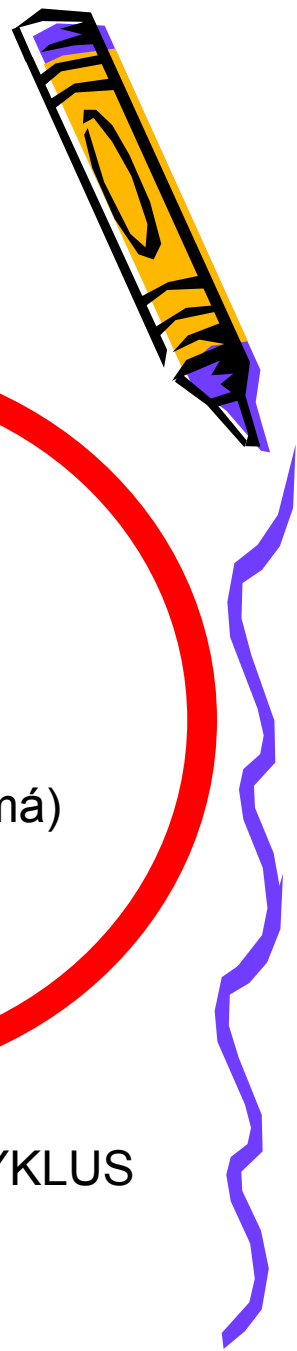
- INTERAKČNÍ pojetí interpersonální komunikace

Interakční pojetí komunikace (podle Jakobsona)

Jak přijímáme iniciativy dítěte?

NALADĚNÝ CYKLUS

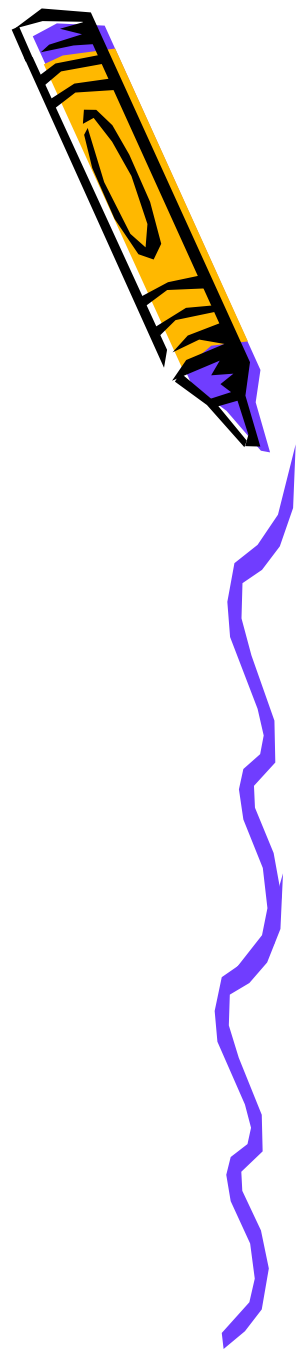
“ANO” série

NESOUHLASNÝ CYKLUS

“NE” série

Efektivní prvky komunikace učitele

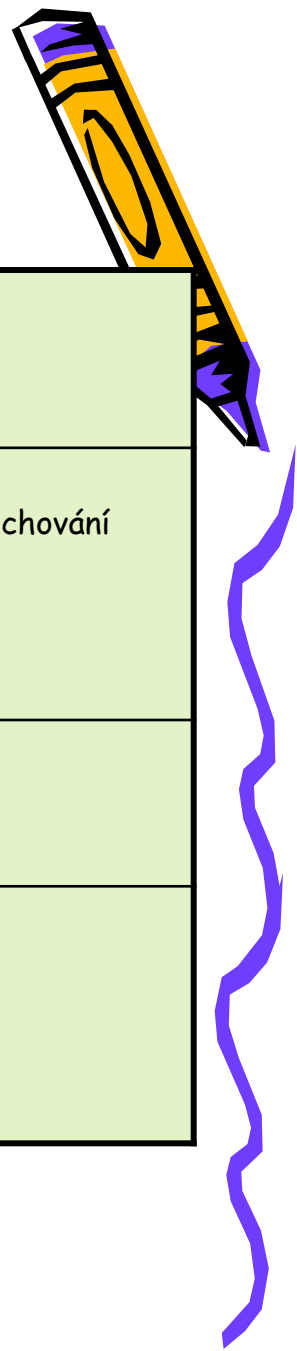

Rovina neverbální komunikace - „ANO“ série

- časté navazování očního kontaktu
- výrazná znamení, gesta
- dobrá práce s hlasem, výrazem tváře
- vhodné natočení a pozice těla
- přiblížení se, tělesný kontakt
- potvrzování příjmu iniciativ dítěte, přitakání, pokývání hlavou
- sladění tempa s jednotlivým dítětem, skupinou, třídou
- jasná a srozumitelná sdělení

Typologie reagování na negativní chování dítěte

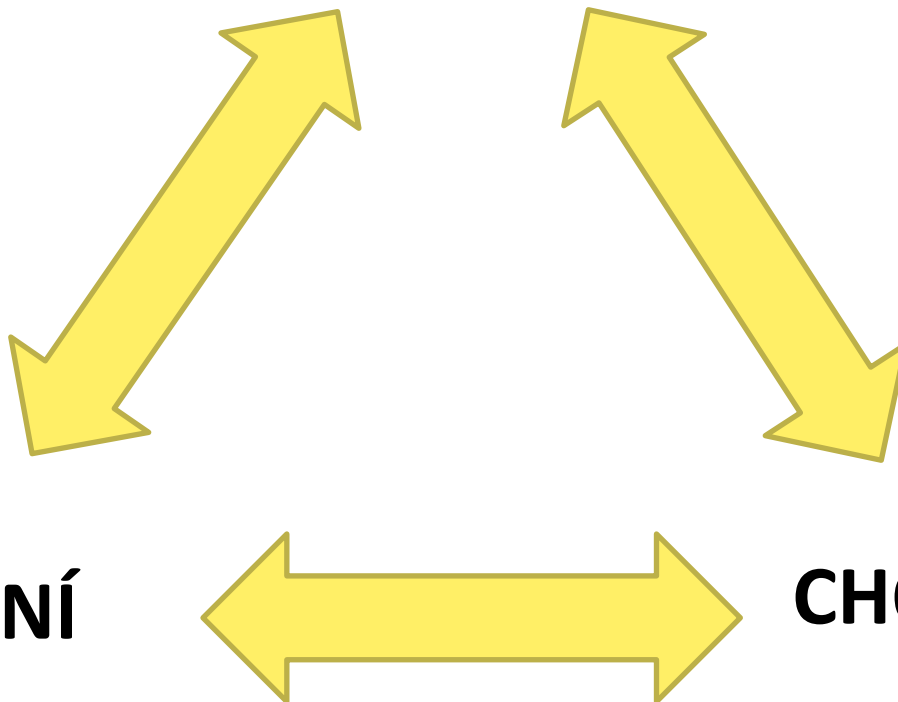
Chování dítěte je chápáno jako:	<ul style="list-style-type: none">• vzdor• schválnost• negace	<ul style="list-style-type: none">• bezmocnost• neschopnost• nedostatečnost
Chování dítěte vyvolává potřebu:	<ul style="list-style-type: none">• ovládat• bojovat• odmítat• napomínat• přehlížet	<ul style="list-style-type: none">• pomoci• předcházet negativnímu chování
V komunikaci převažují:	NE - série	ANO - série
Charakter pedagogického klimatu:	<ul style="list-style-type: none">• bludný kruh• vzájemná bezmocnost• neustálý boj o moc	<ul style="list-style-type: none">• vřelost• struktura• kooperace

INTERAKCE

UČENÍ

CHOVÁNÍ

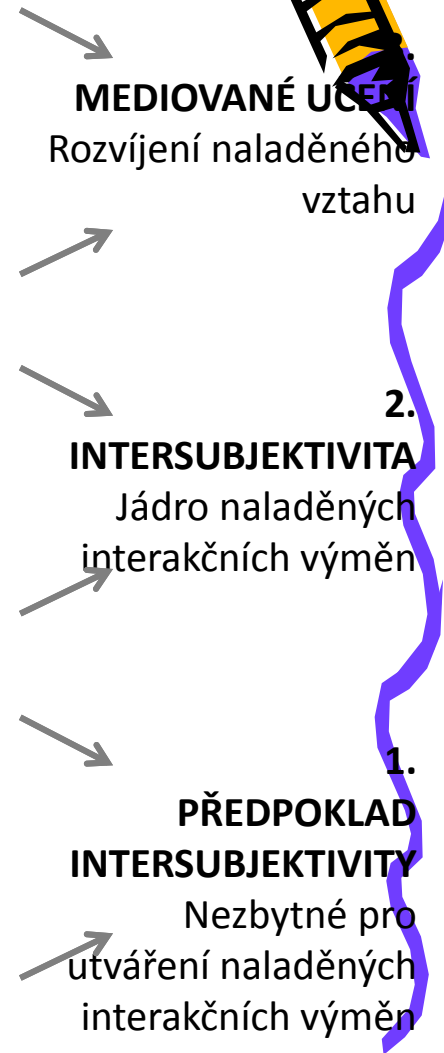

Základní stavební kameny komunikace – dospělý jako “poskytující pomoc”

Možný důsledek na dítě jako “pomoc hledajícího”

Dospělý usměrňuje nebo vede

MEDIOVANÉ UČENÍ
Rozvíjení naladěného vztahu

2. INTERSUBJEKTIVITA
Jádro naladěných interakčních výměn

1. PŘEDPOKLAD INTERSUBJEKTIVITY
Nezbytné pro utváření naladěných interakčních výměn

LITERATURA

ČÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: Univerzita Karlova, 1997. ISBN 80-7066-534-3

ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X

KOPŘIVA, P. a kol. *Respektovat a být respektován*. Kroměříž : Spirála, 2008. ISBN 978-80-9040-30-0-0

KOŤÁTKOVÁ, S. Humanisticky orientovaná proměna učitelky. In *Retrospektiva a perspektiva předškolního vzdělávání a příprava předškolních pedagogů*. Praha: APV, 2002.

KYRIACOU, CH. *Klíčové dovednosti učitele*. Praha : Portál, 1996.

MAREŠ, J., KŘIVOHLAVÝ, J. *Sociální a pedagogická komunikace ve škole*. Brno : Masarykova Univerzita, 2007. ISBN 80-042-1854-7

MERTIN, V., GILLERNOVÁ, I. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-799-X

SVOBODOVÁ, E. *Prosociální činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha : Raabe, 2007. ISBN 978-80-86307-39-8

VAŠUTOVÁ, J. Kvalifikační předpoklady pro nové role učitelů. In WALTEROVÁ, E. (Ed.) *Učitelé jako profesní skupina, jejich vzdělávání a podpůrný systém*. Praha : PedF UK, 2001. ISBN 80-7290-059-5

